

ՆՈՐ ԴԱՐ

ՕՐԱԳԻՒՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Գ/ն 30 Փարս

Ը. ՏԱՐԻ 23 ԲԵՊԻՒԱՆ ԱՌԸՐ

ԵՐԿՈՒՇԲԱԹԻ 25 ԱՊՐԻՒ 1877

Ն. Տ. ՄԱՅԻՍ 7 ԹԻԻ 2028

ՆԵՐՔԻՆ

ԿԱՅՍ. ԲԱՆԱԿԻՆ ՆՈՒԷՐԸ

Ընթերցողը գիտեն թէ Կ. Պոլսոյ մէջ ասկից բաւական ամիս առաջ և շատ թաղեր մինչև այսօր կայսերական բանակին նըպաստ ըլլալու համար ցրուած տոմսակներուն վրայ շատ խօսքեր եղան. շատեր կարծեցին թէ մեծ գումար մը պիտի գոյանայ ասով, որովհետև տան գլուխ մինչև 2-300 ղշ. ի տոմսակ ձգելու ելլան. Այժմ կը կարգանք Պատիւէթի մէջ թէ՛ այդ նպատի գումարը բոլոր ճաշկատանի համար 1709000 լիրայ է եղեր, ասոր 1600000 լիրան դուրսերն է ղրկուել և 109000 լիրան Կ. Պոլսոյ մէջ է ցրուել. Դուրսերը ղրկուածնէն ընէն 400000 լիրան տեղական սընտուկներու մէջ պիտի մնայ և ղեր՝ տեղւոյն բանակին ծախուցը յատկանալու համար, իսկ մնացածը Կ. Պոլսոյ ղրկուելու հրաման է գացեր. Գալով Կ. Պոլսոյ՝ այդ 109000 լիրայէն մինչև հիմայ միայն 18000 լիրայ է հաւաքուել և այդչափ գումար մ'է յանձնուել կայսերական գանձուն:

Կ. Պոլսոյ, Բերա, Ղալաթիա, Ղոնփոր և իւսկիւտար ալ մէջն առնելով 18000 լիրա տուած ըլլայ՝ կայսերական բանակին, զայս ըսողը եթէ Պատիւէթը չըլլար՝ մարդ իրաւունք ունէր չը հաւատալու, սակայն այս մասին Պատիւէթի ըսածը կրնանք վաւերական բռնել:

Արդ, Կ. Պոլսոյ և 18000 լիրայ ինչ մեծ ամօթ և անպատուութիւն է այս. եթէ բնաւ ըս-

տակ մը չը տային Պոլսեցիք՝ կըրնար օտարական մը նպատակի մը յատկացնել զայդ, բայց հիմայ ինչ կըսէ Եւրոպացիները կը տեսնէ Կ. Պոլսը 18000 լիրայ նուէրով. ինչ կըսէ մանաւանդ թշնամին այս ոչինչ գումարին վրայ նայելով:

Այսօր կառավարութեան պիւճէն 31 միլիոն լիրա ծախք ունի տարին. եթէ ասոր մանրամասնութեանը մտնելու ըլլանք՝ պիտի տեսնենք որ՝ ասոր մէկ երրորդը Պոլսեցիք կառնեն իրեն տեղութեան պաշտօնեայ պաշտօնի վրայ, իբրև անպաշտօն պաշտօնեայ, իբրև քաթիւ, իբրև զապիթ, իբրև թաքափիտ և իբրև ամենայն ինչ, Պոլսոյ որ կողմը կուզես գնայ, խոշոր խոշոր տուներ, խոշոր խոշոր բաշնիքներ, խաներ. բոլորն ալ ասոնց են, բայց ասոնց ամենքը մէկ տեղ 18000 լիրայ են տուել. սակայն այս 18000 լիրային բոլոր տուողներն ասոնք չեն. ամենէն աղքատն ալ տուաւ 20նոց թուղթ մը, ըսել կըլլայ թէ՛ այդ գանձուն երեսէն աւանանքէն հարստութիւն ղեկող պարտաբոյժ մարմինը ամբողջովին հազիւ 5-6000 լիրա տուել է. մարմին մը՝ որու ամեն մէկը ասոր եռապատիկը մէկ ձեռքէ կայսերական նուէր քնդունած են ժամանակին քանի քանի անգամ, սակայն գոնէ առածնուն հարկերին մէկը տային. —Ո՛ր, ամենք ասոնք 5-6000 լիրայ են տուել:

Ասոնք եթէ բռնին թէ կանոնաւոր բանակը կանոնաւոր տուելով կը ժառանգարուի և մեք կանոնաւոր տուրքերնա տուած ըլլալով՝ նուէր տալու

պարտական չենք, թերևս ըսածնին նշանակութիւն մը ունենար, սակայն զայս չըսելով նուէր տալ և միայն 5-6000 լիրայ նուէր տալ, այս իրենց հայրենաիրական զգացման ամենամեծ պակասութիւնը կապացուցանէ. սակայն ոչ միայն այսչափ, այլ առաւել քան զայս կարացուցանէ թէ՛ ասոնք անելը միայն գիտեն իսկ տալը երբէք, այս, առնել գիտեն միայն ասոնց խղճալու թէ երկիրն ինչ վիճակի կը հասնի ասոր երեսէն. Նաբօթօնի ժամանակն ալ այսպէս էր Գաղղիա, որու այսպէս ըլլալը յետոյ իմացուեցաւ երբ երկիրն իր վորձաքարէն անցաւ. հիմայ ալ այդ փորձաքարը թիւրքիոյ վրայ սկսաւ փորձուիլ. հիմայ է որ Թիւրքիա պիտի հասկնայ թէ ով վրուդեր է ղինքը ներքնապէս, թէ ով է խաբեր ղինքը ցարդ և ով է եղեր ճշմարիտ հայրենասէրը, սակայն ինչ օգուտ որ երկիրն վնասովը պիտի փորձուին աւանք. այսպէս եղած է ամեն տեղ, այսպէս պիտի ըլլայ հասալ, բայց պէտք է որ երկիրը գոնէ այս փորձովը ճանչէ իր բարեկամն ու թշնամին, որպէս զի խաղաղութեան ատեն ապա հով երջանկութեան ճամբան բռնէ, միթէ այս ճանաչողութեան վիճակին մէջ է մեր երկիրն ու ժողովուրդը. —գրծուար է պատասխանել ասոր:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԱՍՊԱՐԷՁԸ

Ասիոյ մէջ Ռուսաց և Տաճկաց օսհմանագլուխը, որ Տաճկական Հայաստանը Մինկրէլիյէն և Վրաստանէն կը բաժնէ և որ Ռուսական Հայաստանէն մինչև

Սև ծով և Արարատ կը տարածուի. բոլոր այս կողմերս բարձրահայեաց գիրքեր են, շատ տեղեր լեռներով չըջապատեալ որ խիստ բարձր և անմատչելի են. այս լեռնոտ գիրքերը գըլխաւորապէս չորս գիծ կը կազմեն, որ գրեթէ մէկ մէկու ուղղւ հայեաց են, բայց աւելի արեւելեան կողմը մէկ մէկէ կը խոտորին քան թէ արեւմուտը. Այս լեռները, որոնց առաջին երկու շղթայները մէկ թեւով մը կապուած են և դէպ ի հիւսիս կը տարածուին և կովկասը կը ձևացնեն. իսկ հարաւային կողմէ Հայաստանը, ուր երեք տարբեր գօտիներ կը կազմեն, ճիշդ երկրորդ և երրորդ շղթայներուն արեւմտեան կողմն, որ աւելի մէկ մէկու մօտ են, և 1800 և 2000 մէդր բարձր է, Հայաստանի մակերևոյթը կը տարածուի. զգալի կերպով կը տեսնուի որ եռանկիւնի ձև ունի, որոյ գագաթը Երզնկուրմի կողմն կիյնայ և հիմն ալ Ուլկար լեռնէն Սյրարատ:

Երզնկուրմի դաշտավայրը որ մեծ Հայաստանին բարձրահայեաց մակերևոյթը կը ձևացնէ, արեւմտեան կողմն կը միանայ Անատոլիոյ բարձրահայեաց մակերևոյթը. Երզնկուրմի արեւելեան կողմը կը տարածուի Բասէնի դաշտաւը և ասկէ վեր Երիվանի, Կարսի և Արտասանի ընդարձակ դաշտավայրերը որ փոքրիկ լճերով շատ տեղ միալեւալութիւններ կը կորսնցունեն. Միւս կողմէն Հայաստանը ծովէն կը բաժնուի լեռնաց երկու շղթայներով, որք անմատչելի են, մինչդեռ միւս կողմէն ուրիշ շղթայ եփրատը կը բաժ-

նէ . ասկէ կը հասկցուի որ կով-
կասէն Տաճկաստան առաջնոր-
դող ճամբայները բոլորն ալ էր-
դիւրիւմի և կարսի սրանցիւն
դաշտավայրները կը յանդին .
կարին ասոնց կեդրոնն է , բաց
ի միոյն որ Վաղարշապէս մինչև
Տրապիզոն կերթայ Պաթմանէն
և Շէվրէթինէն անցնելով : Կա-
րինու գիւղը առաջին կարգի
կը համարուի զինուորականաց
համար . Տաճկիք ալ վերջերս
Նանային դայս ամբասնել : Կա-
րին 80000ի չափ բնակիչ ունի ,
որովհետև Ռուսաց գլխաւոր նը-
պատակը պիտի ըլլայ ասոր
զինուոր ճամբաները Ս . Սիւղկա-
յէն Արաւհան , Ռիտի-Պարտէզ
Մարման . Բ . Սիւղեքանդու-
բոյն կարս ուր 43000 բնակիչ
ունի . Գ . Երիւանէն Պայազիտ
և անկէ կարին :

Այս դիւրքն կը հասկցուի
որ Ռուսք իրենց ճամբուն վրայ
երեք գլխաւոր տեղումնց դի-
մաց կանգ պիտի առնուն . ա-
սոնց առջի երկուքը լաւ ամրա-
ցուցուած են . իսկ երրորդ ճամ-
բան չկրնար կտրուիլ բազմաթիւ
բանակաւ մը . ուստի Ռուսք
պէտք է որ կիւմրիէն դէպ ի
կարս և Երզնիւրէն դիմեն ,
մինչդեռ զօրաբաժին մ'ալ Պա-
յաղիտէն և թօբրաք-քալէն
նոյնպէս Երզնիւրէն քալէ և ու-
րիշ զօրաբաժին մ'ալ Երիւանէն
կարսի վրայ քալէ զանի երկու
կողմէն պաշարելու համար .
մինչդեռ Սիւղկայի մէջ կեցած
կրնան Պաշը պողոտքներուն ար-
շուանքը զսպել : 1828ին Բա-
քէվիշ 50000 զօրք ունէր , սակայն
այս յատակագծիս հետեւելով
յաջողեցաւ Երզնիւրէն տիրել .
34ին ալ յաջողեցան կարսի առ-
ջև Տաճկաց յաղթել , սոյն յա-
տակագծով և դիւցադնական
պաշարումէ մը վերջը կարս ըս-
տիպուեցաւ անձնատուր ըլլալ .
ասկէ կը հասկցուի որ երկու
բանակները կարսի և Պայազիտի
առջև պիտի դարձնուին առաջին
անգամ . Տաճկաց մինչև ցարդ
պաշտպանողական դիրքի մէջ
յուցած արիւթիւնն չյուսա-
ցընէր Ռուսաց որ կարինը և
կարսը դիւրաւ կարենան առ-
նուլ :

Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ա Յ Ա Ն

Ահա Մարտի 20 թուականու սպարա-
պետութեան դրան ուղղած հե-
ռագիրը :

Առջի օր խաղանի անցքը
բռնելու նպատակաւ մեզի հետ
եղող թշնամուն հեծեալօրը

ինչպէս որ իմացուցի կարս դար-
ձեր էր իրեն տեղւոյն հրամա-
նատարէն ընդունած տեղեկու-
թեանս համեմատ թշնամին Զի-
վիլի-քայա կոչուած տեղը հաս-
տատելով իւր բանակը , գետին
միւս կողմը եղած հեռագրոյն
թելերը կտրելու նպատակաւ
բաւական զօրք զրկել է . սա-
կայն Գարսէն երկու գունդ-
զօրք և 12 թնդանօթով ժողո-
վըրդեան մէկ մասն ալ ի միասին
ասոնց վրայ յարձակել է , և
թշնամին 10 վիրաւոր թողլով
դէպի լեռը քաշուել է . մեր
կողմէն մէկ զինուոր և ժողովըր-
դէն ալ մէկ հօգի մեռել է . և
երեկուան հեռագրովս ըսած
պատերազմիս պարունակութիւն-
նը բոլորն ալ այս է . կարսի
հետ յարաբերութիւնն իսկ
ուսած չէ , միայն թէ հեռագ-
րերը տարուած է . և Երզնիւրի
կողմէն ընդունած տեղեկու-
թեանս համեմատ այն կողմէն
թշնամին տակաւին չարժում մը
ըրած չէ և ամենայն ինչ իւր
նախնի վիճակին մէջն է :

Նոյնպէս Մարտի 21 թուականու Սպարա-
պետութեան .

Այսօր կարսի հրամանատա-
րէն առած տեղեկութեանս հա-
մեմատ , առջի օրուան կռուին
վերջը թշնամին բանակը 2 ժամ
ետ քաշել է կարսէն և Արա-
հանէն ընդունած հեռագրոյս
համեմատ , թշնամին բանակ-
ներնուս վրայ չյարձակելով ,
միայն Զըլարի և Արաւհանի մէջ
տեղ Պէքէրէ խախտել և Եօլ-
չէք կոչուած տեղերը 8000 զօր-
քով կը բանակի և մէկ զօրա-
բաժինն ալ Եօլէր օղլու կոչուած
հողաբլուրոյն դէմը եկել է ,
սակայն դեռ չարժում մը ըրած
չէ , իսկ միւս զօրաբաժիններէն
տակաւին լուր մը չընդունեցայ ,
սակայն չեմ յուսար որ բան մը
պատահած ըլլայ , իսկ Սուադէն
ալ հեռագրեմէ Զէրքէզ ձիաւոր-
ներ կուգան հոս :

Պաթմանի հրամանատարէն .
երէկ Ռուսք դիւրով մը վերստին
նպատակ զօրաց վրայ յարձակե-
ցան , բայց քիչ մեռելաւոր և
չատ մը վիրաւորներով ետ դա-
ձան . ճիշդ ժամը 10 1/2ին մեր
կողմէն 150 Պաշը պողոտք քա-
ջութեամբ Ռուս բեռ տեղափո-
խող զինուորաց վրայ յարձակե-
ցան . շատ մը զօրք և ձի սպան-
նեցին և շատ մ'ալ բաւարար
և ինչ կողովակեցին :

Ապրիլ 22 թուականու թուր-

չայի միւթհարըրքէն ներքին
գարծոց վերատեսչին :

Ռուսք իպրայիլի մէջ շինած
ամբուլիւններէն երէկ ժամը
3 1/2ին սկսան յանկարծակի
ռմբակոծել և 40 հասի չափ
թնդանօթ նետեր են . Բօթ-պա-
չի գտնուող զրահաւորներն ալ
ասոնց պատասխաններ են . սա-
կայն հոն պատնէշ չը գտնուելով
առաջաներն ալ ջուրով լեցուն
բլլալով մեր զօրքը յետս նա-
հանջեց . բայց ռմբակոծու-
թիւնը գաղութէ վերջը վերստին
տեղերնին դարձան . անկէ ե-
րեք ժամ վերջը Ռուսք նորէն
սկսան ռմբակոծել , մեղմէ ալ
չորս վաշտ զօրք և երեք ալ զը-
րահաւոր անոնց հոյն ժամի մը
չափ պատասխանեցին և փառք
Աստուծոյ ամենին կրուստ մը
չունեցանք . զայս Մաշինի քայ-
մաքամը ինձ կը հեռագրէ :

Նոյնպէս

Առաւօտանց քաշած հեռագ-
րոյս համեմատ Հաֆիլ էլ Բահ-
ման զրահաւորը թօմալրայի դի-
մացը հասած ժամանակ , Պէօ-
յիւք քիլիսէին ձախ կողմէն ըս-
կներ են Ռուսք ռմբակոծել զը-
րահաւորն ալ չորս ժամ միա-
կերպ անոնց վրայ հուր թափել
է և գրեթէ թշնամին յաղթը-
ուել է . դիւղին քանի մը
տուններն ալ այրել է . թէև
թշնամին քանի մը գնդակները
մեր նաւուն պատահել են , սա-
կայն փառք Աստուծոյ ոչ նա-
ւուն և ոչ զօրաց փնտ մը հա-
սեր է . թուամբոյն դիմացը
թօրքիլի ձեով սնուկ մը տես-
նուելով նաւը զայն դրաւել է
որ վառօդով լի է եղեր . զայս
Խաքճայէն ինձ կը հեռագրեն :

Սիւլիթիէն ապրիլ 23 թը-
ւով Պատիէթի կը հեռագրեն
թէ իպրայիլի առջև Ռուսաց
հետ պատերազմող երեք զրա-
հաւորները յաղթանակաւ հոս
հասան . Դանուրի հրամանա-
տար Արիֆ բաշա Արքատի զը-
րահաւորով երէկ Ռուսքէն
հոսկէ անցնելով գնաց :

Պաշարման օրէնքը ամբող-
ջապէս երեւոյթանալու ժողո-
վէն ընդունուելով ծերակոյտի
ժողովոյն յանձնուեցաւ :

Երէկ երեկոյ Մեծ Եպար-
քոսը և նախարարը տէրութեան
Բ . Դուռն ժողովը կազմելէն
վերջը վեհ . կայսեր ներկայա-
ցան :

Երէկ երեկոյ արտաքին գոր-
ծոց պաշտօնաւոր Անդրէոյ դեւս-

պան Պ Լայարտին շքեղ երե-
կոյթ մը տուաւ , ուր ներկայ
էին բոլոր մեծամեծք տէրու-
թեան :

Վաղըթ կը լէ թէ Ռուսա-
նիան Ռուսիայուց ցուցուցած
մտերմութեանը համար և զա-
նոնք իր երկիրը մտցնելուն հա-
մար , Բ . Դուռն զանոնք ալ թըշ-
նամի կը նկատէ . և թէ Ռուսա-
նիոյ գործակաւարին անձագի-
րը արուելով առջի օր քաղքէս
մեկնել է հիւպատոսարանին
նշանակն ալ վերցնելով :

Երէկ վեհ . կայսեր Սէր-քու-
րէնան և Մահմուտ բաշան Մեծ
Եպարքոսին երթալով վեհ . կայ-
սեր հրամանները հաղորդեցին :

Սնդղիացի երիտասարդ մը
խոստացել է տէրութեան իւր
հրամանին տակ 1000 Օսմանցի
կամաւոր դրել Բ . Դրան ծա-
խիւքը :

Հեռագրի Ա. Ուրի

Հօնորա 1 մայիս
Լօրտերու խորհրդարանին
մէջ Լօրտ Տէրպի արևելեան
խնդրոյն նկատմամբ եղած վեր-
ջին բանակցութիւնները ուր-
բաթ օր խորհրդարանին ներ-
կայացնել խոստացաւ : Կօրչա-
քօֆին վերջին չըջաբեականին
պատասխանը այս երեկոյ զըր-
կուեցաւ : Պատերազմական պատ-
րաստութիւնը փութով առաջ
կը տարուին , շատ մը մթերք և
կաղմածք արդէն նաւերը դըր-
ուած են . ծովային գործոց
պաշտօնաւորն ամեն տեսակ մի-
ջոց ձեռք առաւ : զինուորները
պէտք եղած ժամուն կեդրոնա-
ցընելու համար :

Հօնորա 4 մայիս
Աֆղանիստանի Լիւրին ուրդին
խօսեցեալեան իւր անգին սու-
սերը վեհ . Սուլթանին ընծա-
յելու համար ասկէ Պօլիս պի-
տի մեկնի :

Գահիրէ 3 մայիս
Ժողովրդէնէ կազմուած
յանձնաժողով մը օրօշեց որ ներ-
կայ պատերազմիս համար 12 միլ-
եօնի դուռնար մը սահմանուի .
ուստի պատերազմի մէջ դըր-
նուող 3000 Եֆիպտական զօրքը
12000ի պիտի ելլէ . իսկ միւս Ե-
փիպտական զօրքն ալ Սուէիշի
ջրանցքը պահպանելու համար
հոս պիտի մնայ :

Հօնորա 3 մայիս
Ծերակոյտի ժողովոյն Սըր
Սթաֆօրթ Նօթթօթ յայտնեց
թէ Սուէիշի ջրանցքին չեղօք
մնալը չպիտի ընդունի , զի եթէ
չեղօք մնայ Անդրիական զօրքը

չպիտի կարենայ Հնդկաստան
երթալ. նաւատորմին կազմու-
թեանը համար պէտք եղած մի-
ջոյններուն ձեռք դարձուցաւ.
ժերակոյտի ժողովոյն մէջ Օքլէ-
րի բնակ թէ կլատթոնի ա-
ռաջարկութիւնը եթէ բնդուն-
ուի, ես ալ Բոյժնիոյ մէջ Բոյժ-
նի իսկոյ կրած հարստահարու-
թեանցը նկատմամբ ծրագիր մը
պիտի շինեմ: Լորտ Ալէքս. բնակ
թէ՛ Սնդղիա թէ՛ Գաճկաստա-
նի քրիստոնէից վիճակին բար-
ւոքումը կուզէ, բայց չընկար
յանձն առնուլ որ Ռուսիա դի-
նու զօրութեամբ Օսմ. պետու-
թեան ներքին գործոցը միջա-
մտէ և թէ Սնդղիա պէտք ե-
ղած ժամանակ իւր արեւելեան
շահերը պաշտպանելու պատ-
րաստ պիտի դառնուի:

Վիեննա 26 ապրիլ

Չարը իւր ձեռքովը նամակ
մը ուղղեց Վեհ. Կայսեր, յո-
րում կիմացնէ թէ չպիտի աշ-
խարհակալէ: Աւստրիա երբ
տեսնայ որ Ռուսիա յաղթելով
Աւստրիական շահուց կսպառ-
նայ, անմիջապէս Հէրսեքը և Պոս-
նան պիտի գրաւէ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական լրագիրներէն
ամանք Կոչաքօֆի վերջին շրջա-
բերականին մէջ Ռուսիոյ աշ-
խարհակալելուն կամ չաշխար-
հակալելուն վրայ խօսք չը կայ
բնին. չենք կարծեր թէ այս
բանին վրայ զարմանայ Եւրոպա.
Ք. Դրան յամառութենէն մե-
ծամեծ զոհողութիւններ ընելու
ստիպուելով Ռուսիա, բնակա-
նաբար չէր կրնար հանդիսաւոր
յայտարարութեամբ մը կան-
խաւ ինքզինքը կապել և թըշ-
նամուղն վրայ օրնիցէ առաւե-
րութիւն մը չունենալ:

Նոյ

Եթէ Աւստրիա Հէրսեքը և
Պոսնան գրաւէ՝ միթէ իտալիոյ
շահերը վնասի չե՞ն ենթարկը-
ուիր. կարծեմք թէ պաշտօն-
եայք զայս չեն կրնան ժխտել.
Վիսթոլթի վէճովային զինու-
որական պատրաստութեանց վը-
րայ բրած հարցման ճիշդ պա-
տասխան չընշունենալ ալ զայս կը
նշանակէ. նոյն իսկ երեսփոխա-
նական ժողովոյն նոյն օրումն
տիտուր տպաւորութիւնը զայս
կրնայ հաստատել: Իսկ պաշա-
նէին ըրած յայտարարութիւնը
աւելի գարձուածքներ են քան
թէ իրապէս իմաստ. և բոլոր
նշանակութիւնը այն է որ մեր

տէրութիւնը թոյլ ընթացք մը
բռնած է:

Լ. Ռ. Ճիւնէ

ՌՈՒՍՍԵ ԲՈՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԳՂՈՅ ԿԱՊՈՅՏ ՏԵՏՐԱԿԷՆ ՔԱՂԱՔԱՆ

Անգլիոյ ընդհանուր Կիւպա-
ֆոլ-գնդապետ Մանֆիլդ Լ. Ր. Ս-
Տէրպի:

Վարչաւիա, 7 մարտ 1874
Տէր իմ,

Իմ յունվար 29ի և փետր.
18ի ծանուցագրերս յիշելով,
պատիւ ունիմ տեղեկագրելու
որ թէպէտ Կաթոլիկ Յունաց
նկատմամբ եղած սպանութիւն-
ները տակաւին ի գործ կը դըր-
ուին, զսպառութեան և բռնու-
թեան միջոցները սակաւ ինչ
փոխուած են:

Գիւղացւոց կողմէն դիմադ-
րութեան երեւոյթ մը հիմայ
բաղդատարար զօրականաց բաղ-
մաթիւ գունդով մը կը պատ-
ժուի, դիմադրող գիւղացիք կը
բանտարկին, 10 բուպլէն 15
բուպլի տուգանք կը կրեն: Ա-
ւաններու մէջ երբ յանցաւորք
չեն կրնար ձերբակալուել, բը-
նակցաց գումարէն 200-400 բուպ-
լի տուգանք կառնուի:

Կառավարութիւնը դատա-
ղութեան պակասութիւն կը ցուց-
նէ իւր գործողութեանց մէջ.
օրինակի համար, Սիէտլի վի-
ճակին կաթոլիկ գիւղերուն մէջ
ամեն կիրակի գիւղացիները
վախցնելու համար տեղեկագրեր
կը կարդայուն դիմադրող նա-
հանգաց մէջ ի գործ դրուած
միջոցներուն վրայ, որք բնա-
կանաբար ժողովուրդը կը յու-
ղեն և դիմադրութիւնը կը քա-
ջալերեն, միայն ուրիշ տեղեր
անցնելու վրէժիկներութեան
ոգևով: Չանաղան նահանգներէ
գիւղացիք միեւնոյն բանտը կը
դրուին, ուր իւրաքանչիւր գիւ-
ղի մէջ պատահածները կը բաղ-
դատեն, կերպեն, ի միտին կա-
ղօթեն, և կերպնուն դիմադ-
րութեան մէջ յարատեւել ան-
միջապէս երբ որ արձակին: Այս
երգումն առանց հետեւանայ
չէ պիտի մնայ, ըստ օրում բան-
տարկութիւնը յանցանոց ծան-
րութեան համեմատ տասն եւ
հինգ օրէն երեւուն օր է:

Միշտ ցարդ Լուպլինի նա-
հանգին մէջ յուզմունքը նուազ
ծանր է, քանզի այն տեղի կա-
ռավարին ուշիմ անձ մ'ըլլա-
լով՝ օրոշեալ միջոցներուն մէկ
մասը միայն հրատարակեց, Լուպ-
լինի նահանգին մէջ կաթոլիկ
Թոյն հասարակութիւնը Սիէտլ-

սի նահանգէն աւելի բազմա-
թիւ և հոծ է, և այնչափ խառ-
նուած չէ կաթոլիկ գիւղացւոց
հետ, ինչպէս է Սիէտլ:

Եթէ ինքնակոչ բարենորո-
գումները խառութեամբ և յա-
րատեւութեամբ ի գործ դրուին
Լուպլինի նահանգին մէջ, աւե-
լի ծանր խռովութիւններ կըր-
նան սպասուիլ հոն, քանզի ըս-
տոյդ աղբիւրէ տեղեկութիւն
կառնում թէ գիւղացիք միա-
բանած են ամեն Թոյն կաթոլիկ
եկեղեցիները հոյ գարակ ընել
քանթէ ընդունել կառավարու-
թեան առաջարկած ծիսական
փոփոխութիւնները:

Յուսովի է սակայն որ գիւ-
ղացիք իրենց այս որոշումը չեն
գործադրեր, քանզի այսպիսի
որոշումները միմիայն նոր աղե-
տից, արիւնհեղութեանց և աք-
սորանաց պատճառ կըլլան:

(Ստորագրեալ)

Ք. Է. ՄԱՆՍԹԷԼՏ

Փոլ-գնդապետ Մանֆիլդ Լ. Ր. Ս-
Տէրպի:

Վարչաւիա 13 յունվ. 1875
Պատիւ ունիմ ձեր մեծու-
թեան տեղեկագրելու կայսե-
րական Ուքադի մը հրատարա-
կութիւնը, որ կաթոլիկ Յունաց
եկեղեցական գործերը Ս. Սի-
նոդին Պրոկուրօր Թօլսթոյի կոմ-
սին վերատեսչութենէն առնով
ներքին գործոց նախարարին
ներքեւ արտաքին կրօնից տես-
չութեան կը յանձնէ:

Թերեւս ձեր մեծութեան
յիշողութենէն ելած ըլլայ որ
կաթոլիկ Թոյներն, ինչպէս նաեւ
կաթոլիկները, Բոլոքականե-
րը, Հրեաները և այլն, ի սկզբան
ներքին գործոց նախարարին ի-
րաւասութեան ներքեւ էին, և
եթոյն տարիէ ի վեր Թօլսթոյի
կոմսին իրաւասութեան ներքեւ
դրուեցան, և այն ատեն ձեռք
առնուեցան այն միջոցներն՝ որք
այսչափ խռովութեանց պատ-
ճառ եղան:

Տեղեկութիւն կառնում որ
Գօգէպիւ կոմսը ներքին գործոց
նախարարին հետ կը խորհի խըն-
դիրը կարգի դնել և վերջ տալ
այն հալածանաց՝ զոր ժամանա-
կէ մ'ի վեր կը տեղեկագրեմ Ձեր
մեծութեան:

Դամ է որ այս մասին կար-
գադրութիւն մ'ըլլայ: Քանի որ
սկսած եմ այս խնդրոյս վրայ
Ձեր մեծութեան տեղեկագրել
կառավարութեան պաշտօնա-
տարաց և գիւղացւոց մէջ հա-
կառակութեան պարագաները
չատ տիրալի են:

Գիւղի մը մէջ գիւղացի մը

ինքզինք հանդերձ ընտանեօք
ածուխի մուխով խեղդեց, որ-
պէս զի նորածին մանուկը կա-
ռավարութեան անուանած քա-
հանային մկրտել տալու չը պար-
տաւորի: Այս եղանակիս մէջ
անտառները բնակող գիւղաց-
ւոց շատերը կը մեռնին: Հրա-
ման տրուեցան խաղախներուն
որ երթան բռնութեամբ այն
գիւղացիներն իրենց գիւղերն
իջեցնեն. բայց գիւղացիք տե-
ղէ տեղ կը փոխադրուին, և ի-
րենց ձեռքն ինկած խաղախնե-
րը կը կախեն:

Խնդիրը դաշտային և քա-
ղաքական կերպարանք կառ-
նու, ի միաս կառավարութեան
1864ի քաղաքականութեան:

Գիւղացիք նկատելով որ ի-
րենց հունձքն և համբարները
խաղախներուն կողմանէ կաւե-
րին, որոշած են իրենց արտերն
անմշակ թողուլ, և իբրեւ օրա-
կան վարձուոր ծառայել կալ-
ուածատեարց, իբրեւ կանխա-
վճար՝ ցորեն, բաթաթէս և այլն
ընդունելով, այնպէս որ կերե-
ւի թէ բռնի աշխատութիւնը
վերագրանելու պէտք պիտի
զգացուի:

Կալուածատեարց վիճակը
չատ դժուարին է:

Ուր որ ոստիկանութիւնը վե-
րոգրեալ կարգադրութեանց վը-
րայ տեղեկութիւն կառնու,
կալուածատեարն հսկողութեան
ներքեւ կը դնէ, իբրեւ օգնա-
կան Կաթոլիկ Յունաց, և դէպ-
քն այնպէս կը բերէ որ կալ-
ուածատեարք ալ մարդախրա-
կան օգնութիւն կուտան դի-
մադրողաց:

Լուպլինի վիճակին մէջ գի-
մադրութիւնը Սիէտլի չափ
սաստիկ չէ. Լուպլինի մէջ նոր
քահանայները Կալիցիացիներ
են, որք կերելի թէ աւելի ճար-
պիկութեամբ շարժած են: Այս
Կալիցիացի քահանայք բաւա-
կան ժամանակէ ի վեր համա-
սլավեան գաղափարին ծառա-
յած են, և իբրեւ օտարական
չատ կասկած չեն հրաւիրեր ի-
րենց վրայ, մինչդեռ կերելի
որ Սիէտլի վիճակին մէջ քա-
հանայները տեղացի են, որք
կառավարութեան կարծեաց
կուսակից եղած են, և իբրեւ
ուրացող և կառավարութեան
վաճառուած կը համարուին
գիւղացիներէն:

Այս խնդրոյս մէջ կառավա-
րութեան ապագայ քաղաքա-
կանութիւնն ուշադրութեան
արժանի են:

ՏՕՔԹԵՕՌ ԶԷԼԱԼԵԱՆ

Մասնաւոր դարմանիչ դա-
ղիական ակտիւ, միզանցքա-
փորկոքմանց և անբողջ ծնուն-
դական գործարաններու վերա-
բերեալ հիւանդութեանց :
Տօքթօր շէլյալեան Էֆէն-
տին Բարիդի և Պէլճիքայի բը-
ժըշկական դպրոցներուն մէջ
թէ աշակերտութեանը միջոցին
և թէ վկայեալ բժիշկ անուան-
վելէն վերջը յատուկ աշխա-
տութիւն տուած ըլլալով միշ-
եալ կարգի հիւանդութեանց,
կը ծանուցանէ, որ ամէն եր-
կուշաբթի չորեքշաբթի և ուր-
բաթ օրերը ժամը 6էն մինչև 11
Պահլէ քարու Համալիյէ թիւր-
պէտին կարգը Սինապեան վիշէն
Էֆէնտին ի.քի դարուլու դե-
ղարանը թիւ 32. իրեն դիմող
հիւանդները պիտի ընդունի :
նաև շաբթոյն միւս օրերն ալ
ժամը 6էն մինչև 10 Բերա Գայ-
լօնճի գուլլուքի կից Թարլա-
պաշի ճատտէսին 117 թիւ իւր
բնակարանը :

Տ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ ԳԵՄԳՐԻԶ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ
ճարտարապետական շինուածոց
ամեն տեսակ գծագրութիւն-
ներ, արաբական և եւրոպա-
կան դարձմաներու (օճերման)
վերաբերեալ գծագրութիւններ
յորինելու, նաև երկրաչափու-
թեան վերաբերեալ որ և է աշ-
խատութիւններ ընելու պատ-
րաստ է : Նոյնպէս պատկեր-
հանութեան մասին իւզաներկ
և քարաքալէմ կենդանագիր-
ներ և ընդօրինակական (բէրո-
բէկթիւ) գծագրութիւններ գո-
հացուցիչ կը կատարէ :

Վերողրեալ գծագրութեան
ամէն ճիւղերուն համար թէ
վարժարանաց մէջ և թէ ի մաս-
նաւորի դասախօսելու պատ-
րաստ է :

Ձինքը տեսնել ուզողը բաց
ի ուրբաթ և կիրակի օրերէ
կէս օրէն ետքը կրնայ գտնել
Նաֆիայի մէջ ընտամ օտաւին,
միւս ժամանակները Սամաթիա
իւր բնակարանը :

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Վիշննա մէքթէպլէրինտ :
պէշ սէնէ մուգատտէ : Պիւլում
ալմըշ վէ պիւր յօղ Էյ պալ իսա-
թախանէլէրտէ բրօլա իթմիշ օ-
լան տօքթօր Մարքեր՝ պու տէ-
ֆա Պէշիքթալտա Բաշա մա-
հալէսինտէ Բոււ քիլիսէսի դար-

շըսընտա 4 նիւմէրօլու քէնտի
խանէսինտէ հէր կիւն սաաթ
3-5է բաղարտան մաատա ֆա-
գիր խաթթալարա մէճճանէն պա-
գաճագ տըր :

Տօքթօր միւսայիլէյհ հէր
կիւն Գալաթաուտ վօյլօտա
սօգալթնտա Բօլօնէզ Էնզալա-
նէսինտէ սաաթ 7-9ա դաուար
պուլլուլու հէր նէպի խաթթա-
լարա պաղաճագ տըր :

Պուշտան մաատա վաղթթ-
լարտա պաղէտտէ գի.քր շլուսան
խանէսինտէ պուլլուսուր :

Միւսայիլէյհ տօքթօր, ճէ-
րահլըզ վէ Էպէլիք վէ բահիմ
իւֆիւնէթի, գանլը վէ գուրու
պաուր, սթթմա, կէօյիւս, տէ-
րի խաթթալըզ, ֆրէնիկ վէ օն-
տան գալմա գուլպ, պուրուն
կէօզ վէ բահիմ վէ եէլլէրի նէ
գաւտա Էսիկ օլտա բէհիքիւզ
աղ վաղթթ Կաւլ ընտա տէֆի-
տէճէք, վէ պէլ սօուգլուգ եէնի
վէ Էսիկ քէնտի ալէսթընտա օն
տէֆաւտա տէֆի իտէճէյիլի ի-
լան կիլեր :

Գեւտ. 9

Տօքթօր Ա. Արապեան պա-
տիւ ունի ծանուցանել արդոյ
հասարակութեան որ՝ կայսերա-
կան Հիւանդանոցաց մէջ երկար
ատեն գործնական ծառայու-
թեամբ անցնելէ վերջը՝ այս ան-
գամ Պօլիս դարձած և իւր բը-
նակութիւնը հաստատած է իւս-
կիւտար վանքին այդին Աճէմ
Միւսա փողոց թիւ 1 տունը,
ուր ամէն օր ժամ 5էն մինչև ի-
րիկուն կրնան զինքն ուղղուել
գտնել ամեն տեսակ հիւանդու-
թիւնը դարմանելու համար :

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀՐԱՆ ԱՌԻԿԵԱՆ

Եաղճը խանընտա իւսթ գաթ-
տա 21 նիւմէրօլու օտաւտ հաֆ-
թաւտ հէր կիւն Էյօլէնտէն սօն-
րա թալիպ օլանլարա իսան լէ-
տաֆէթ պէյանը Թիւրքի թա-
լիմ վէ շախիրտանը հէր վէճէլէ
խօշնուտ իտէճէք տիւր :

Աղլ. Հիւանդանոցի ներքին
բժիշկ Տօքթօր Գաբրիէլ Էֆէն-
տի Նահապետեան, այսուհետեւ
ամեն չորեքշաբթի օրերը ժամը
6էն 8 Սամաթիա իմրահօրը Թօ-
գաթիլեան Պ. Գաբրիէլի դեղա-
րանը, և ուրբաթ օրերը ժամը
6էն 8 գաթիլեալ Սամաթիա Մ.
Ճիւլանաքիլին դեղարանը, նաև
Հիւանդանոց իրեն դիմող աղ-
քատ հիւանդաց ըստ առաջնոյն
ըստ ըլլալու պատճառի ձրի ը
կը ծանուցանէ արդոյ հասարա-
կութեան :

Ա. Զ. Գ.

ԵՐԿՍԵՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԵՐԷՑԵԱՆ

Յերեկեայ և գիշերօթիկ
Կէտիկ-Փաշա Համամ փողոց
Թիւ 19

Սոյն հաստատութեան ձեռ-
նարկելու խորհուրդը յղացած
օրերնէս է վեր դայն շարունակ
բարեկարգ վիճակի մը ենթար-
կելու համար բաւական ծա-
խուց պէտքը հեռատեսելով
չուղեցինք առաջին անգամ ար-
տաքին շնորհակցութիւն ու խելմը
անհիմն «ուրիւն» ներով յայ-
տարարութիւններ ընել. որ գու-
ցէ անբաւական գտնուելով չը
յաշողիմք ու հասարակութիւն-
նը խախտած ըլլանք : Աւելի լաւ
համարեցինք տակաւ առ տա-
կաւ յառաջ վարել նպատակ-
նիւս, ու վերջէն փայլիլ :

Գոհ եմք որ մեր սա փորձին
մէջ խաբուած չը գտնուեցանք.
զի այսօր հաստատութիւնս իր
եռամեայ շրջանին մէջ թէ՛ հե-
ռաւոր և թէ՛ մօտակայ թաղե-
րէ հոն յաճախող ուսանողաց
թիւն հետզհետէ աւելնալուն
պարտաւորեցանք առջի տանը
կից աւելի ընդարձակ և օգա-
ւէտ տունը փոխադրել :

Այս մասին մեր շնորհակա-
լութիւնը կը յայտնեմք պատ-
ուարժան ծնողաց, որոնք աւե-
լի մեր գործին քան թէ մեր
խօսքին համոզուած են և կը
քաջալերեն զմեզ յարստեւ պա-
հելու սոյն նուիրական յարկս
յօդուտ Հայ մանկուոյն :

Վարժարանիս մէջ կաւան-
դուին հետեւեալ ուսմունք և
լեզուադիտութիւնք :

Հայ. Գաղղ. Անգլ. և Տաճ.
լեզուք. մաթեմատիքա բոլոր
ճիւղերն, Աշխրհ. երեք մասն-
րովն համր տախտակներու վը-
րայ գծագրութեամբ վարժե-
լով. Աղլ. Պատ. Գրիստոնէա-
կան ուսումն. ըստ դաւանու-
թեան Հայ. Լուսաւորչական Ս.
Եկեղեցւոյ, Եւրոպական Նօթա,
Գծագ. Գեղադ. դաշնակ, աղ-
ջկանց համար անդհադործ,
տասը տեսակ մաքիւնայով կար,
ձևելու և ծաղիկ շինելու ար-
հեստք :

Հակառակ այսչափ ուսմանց
և լեզուադիտութեանց, վճար-
մունք գոհացուցիչ են ամեն
աստիճանի ծնողաց :

Փոքրիկ մանկանց համար,
ամսաթուղակ մէկ քսաննոց թըղ-
թաղրամ :

Ուսումնարան մանուկներու
համար երկու քսաննոց թղթա-
ղրամ :

Դաշնակի համար երկու քը-
տաննոց թղթաղրամ :

Գիշերօթիկներու համար եր-
կու հարկու յիսուն զշ. ընթա-
նիչ գրամ :

Պարտք կ' համարիմք ևս
ծանուցանել թէ մեծարդոյ ծը-
նողք և ուսանողք կրնան զմեզ
ամեն օր կէս օրէն վերջը նոյն
յարկը գտնել և ընդարձակ տե-
ղեկութիւն առնուլ :

Հիմնադիր-Տեսուչ
Թ. Փ. Գալեան

1877 Ապրիլ 6

Երէցեան վարժարան

ԽՐԱՏՔ ԸՆՏԱՆԵԱՑ

Ա Մ Ո Ւ Ս Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՈՐԴԻՔ ԸՆՏԱՆԻՔ

Թարգմանեաց

Թաիբաս Կ. Սրապեան

Տպագրութիւն յԱրմաշ

Մէյնան Շալոնի նշանաւոր
այս գործը Արմաշի վանուց ա-
շակերտներէն մին թարգմանած,
և վանուց Հայրն ալ մեր աղ-
ղայնոց խիստ յարմար դատած
ըլլալով տպագրութեամբ իւրոյս
ընծայեր է :

Կը ծախուի 3. Գալաֆեան
դրաման մէջ գին 1 ֆրանք :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԱՊՐԻԼ 22 ՈՒՐԱԹ

Հինգնոց	113—00
Մէթալիք	114—00
Մէճիտիլի	103—00
Պիլինճ	180—20
Անգլ. լիւրա	110—00
Բօլ	89—20
20 ֆրանգ	87—20
Գրիմից	51—00
Թղթաղրամ	182—00

Լօնտրա 2 մայիս

Էսհամը ուսմունք 8—05

Բարիզ 2 մայիս

Էսհամը ուսմունք 8—10

Գօնուօլտ

09-05 բացվի.

09-01 բարձր

08-23 յաժ

09-08 գոցվ.

ԽՄԲԱԳԻՐ

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԹԱՆԱՏՈՒ

ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Եւսուֆեան խան վերի յարկ

Թիւ 7